Xizmatlar sohasining rivojlanishi – iqtisodiyotning asosiy bo’g’ini

Xizmatlar sohasi zamonaviy iqtisodiyotni rivojlanishining asosiy yo'nalishlari orasida ustunlik mavqeini egallaydi.

Bu murakkab ko'p qirrali mexanizm bo'lib, savdo va transportdan tortib ta'lim va sug'urta xizmatlarigacha bo'lgan keng doiradagi faoliyatni qamrab oluvchi zamonaviy iqtisodiyotning istiqbolli tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Restoran va mehmonxona, sartaroshxona va ta'mirlash ustaxonalari, sport klublari va ta'lim muassasalari, sayyohlik kompaniyalari, auditorlik va konsalting kompaniyalari, banklar, poliklinikalar, sanatoriylar, dam olish uylari - bularning barchasi xizmatlar sohasiga taalluqlidir.

Xizmatlar sohasining rivojlanish darajasi aholining hududiy va ijtimoiy harakatchanligini, yangi xo’jalik hududlarini o’zlashtirish, ishlab chiqarish samaradorligini va moddiy mahsulotlar iste'molini oshirishni ta'minlaydi.

Dastlabki ma'lumotlarga ko'ra, 2019-yil yanvar-iyun oylarida ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi 4248,4 mlrd. so’mga teng bo’ldi. Uning nominal hajmi 782,5 mlrd. so'mga oshdi. Taqqoslama ekvivalentda, o'tgan yilning shu davriga nisbatan o'sish 11,8 % ni tashkil etdi.

Xizmatlarning umumiy hajmida Buxoro shahrining ulushi eng ahamiyatli bo’lib, 62,8 % ni tashkil etadi. Bu aholi real daromadlari boshqa shahar va tumanlardan ko'ra yuqoriroq ekanligi bilan izohlanadi.

2019-yil yanvar-iyul oylarida shahar va tumanlar bo'yicha ko'rsatilgan xizmatlarning asosiy ko'rsatkichlari

	Hajmi, mln. so'm	O'tgan yilga nisbatan o'sish sur'ati, %	Aholi jon boshiga hajmi, ming so'm
Buxoro viloyati	**4248359,9**	**111,8**	**2235,2**
Buxoro tumani	151714,5	109,3	926,8
Vobkent tumani	142799,9	110,6	1039,3
Jondor tumani	91471,3	109,8	533,0
Kogon tumani	89594,0	113,0	1169,6
Olot tumani	89258,1	109,2	912,7
Peshko' tumani	97976,8	109,2	812,4
Romitan tumani	116472,2	108,0	837,3
Shofirkon tumani	97230,6	109,7	556,2
Qorako'l tumani	112190,3	107,9	693,4
Qorovulbozor tumani	79373,6	99,4	4385,3
G'ijduvon tumani	383305,3	110,2	1278,1
shaharlar:			
Buxoro shahri	2666622,9	113,5	9574,9
Kogon shahri	130350,4	107,8	2143,9

Shuningdek, eng katta ulush G'ijduvon (9,0 %), Buxoro (3,6 %), Vobkent (3,4 %) tumanlari va Kogon shahri (3,1 %) da qayd etilgan.

2019-yil yanvar-iyul oylarida shahar va tumanlar bo'yicha ko'rsatilgan bozor xizmatlarining ulushi va o'sish sur'atlari, %

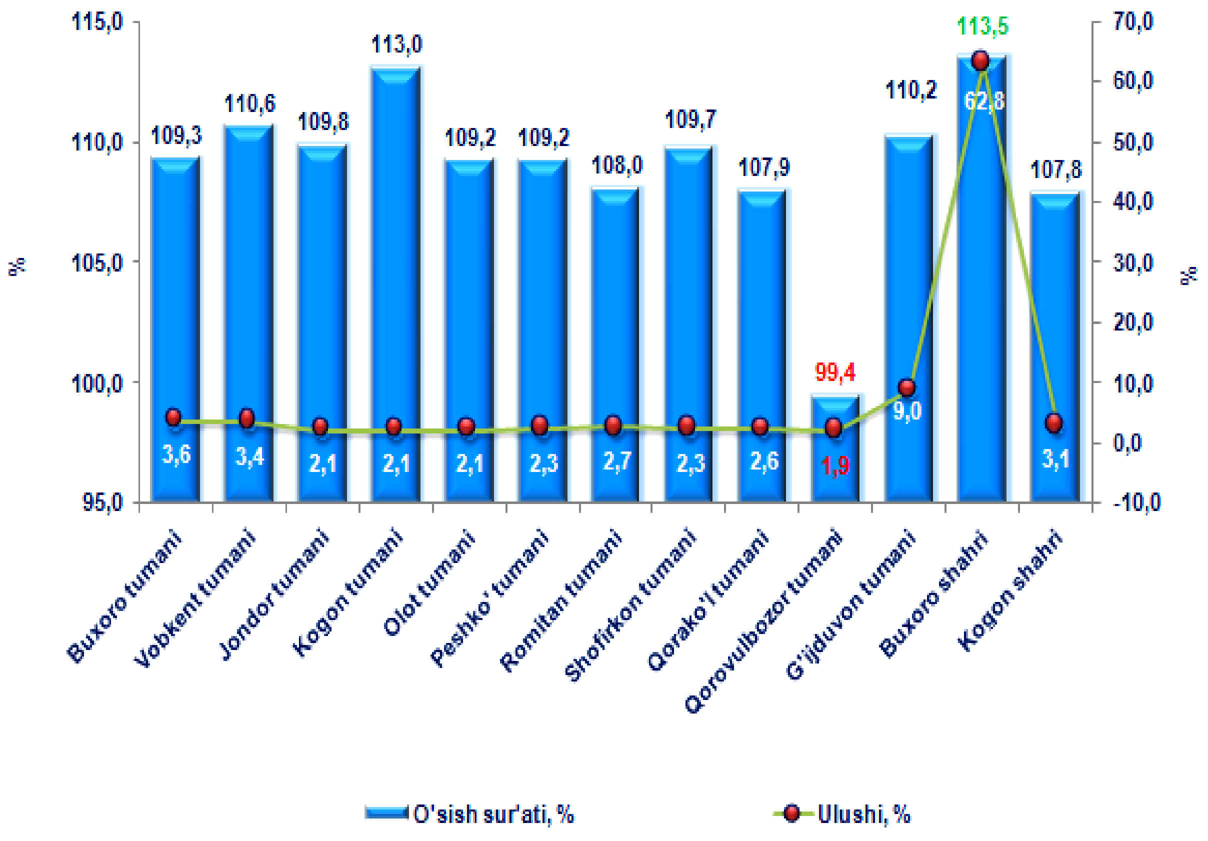

Xizmatlar sohasining eng past ko'rsatkichlari Qorovulbozor (1,9 %), Kogon (2,1 %), Olot (2,1 %), Jondor (2,1 %) va Shofirkon (2,3 %) tumanlarida qayd etildi.

Joriy davrda eng yuqori o'sish sur'atlari Buxoro shahri (113,5 %), Kogon (113,0 %), Vobkent (110,6 %), G'ijduvon (110,2 %) va Jondor (109,8 %) tumanlarida qayd etildi.

2019-yil yanvar-iyul oylarida Buxoro shahrida xizmatlar hajmining oshishiga o'tgan yilning shu davriga nisbatan moliyaviy xizmatlarning 1,7 martaga ko'payganligi, shuningdek, savdo xizmatlari o'sishi ta'sir ko'rsatdi, taqqoslama narxlarda o'sishi 3,7 % ni tashkil etdi.

Buxoro shahrida xizmatlarning o'sishiga ta'sir ko'rsatgan alohida xizmat turlarining ko'rsatkichlari

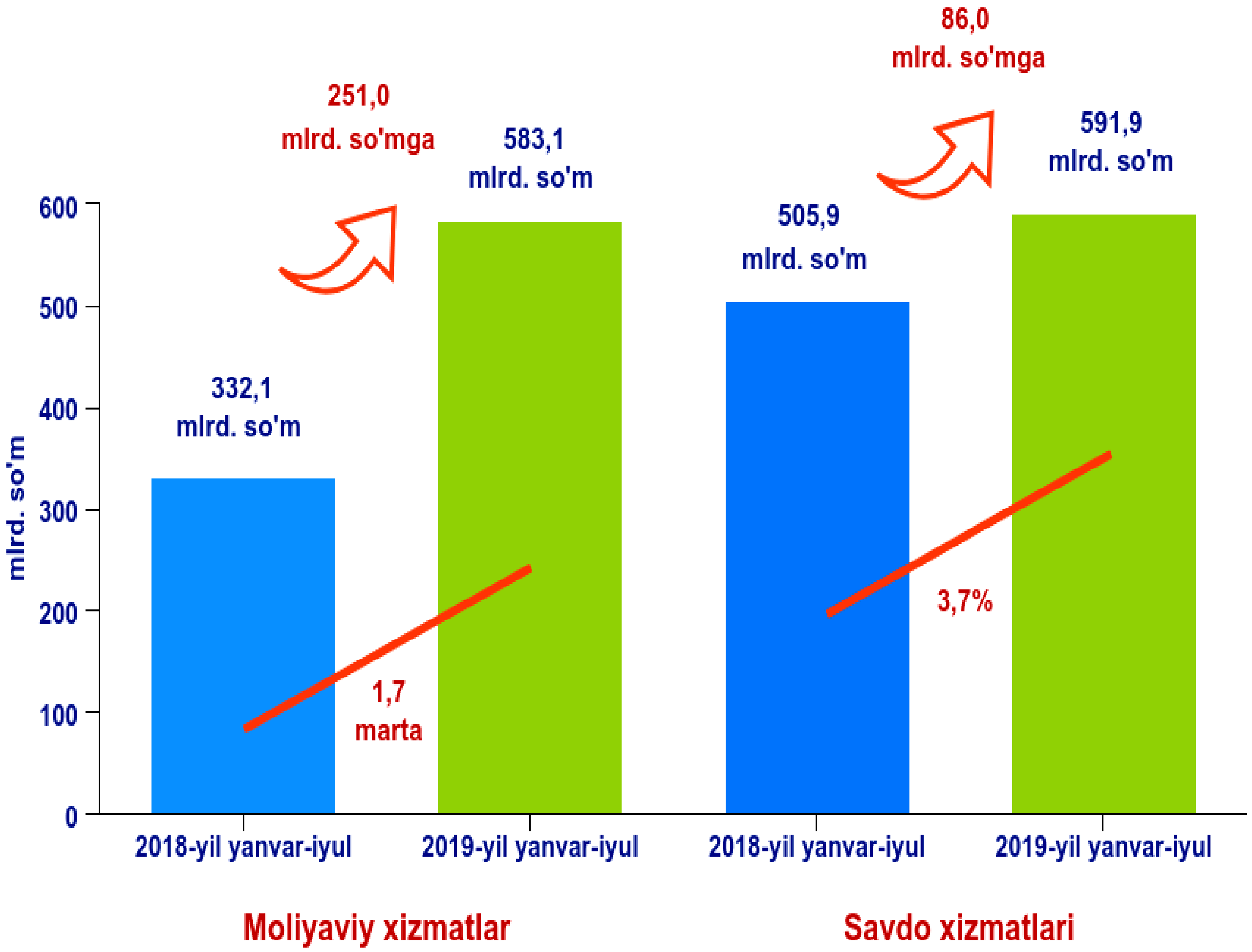

Nisbatan past o'sish sur'atlari Kogon shahri (107,8 %), Qorako'l (107,9 %) va Romitan (108,0 %) tumanlarida kuzatildi.

Eng yuqori o'sish sur'atlari moliyaviy xizmatlar (172,1 %), ta’lim sohasidagi xizmatlar (118,4 %), aloqa va axborotlashtirish xizmatlari (111,8 %), sog'liqni saqlash sohasidagi xizmatlar (106,7 %) va me'morchilik, muhandislik izlanishlari, texnik sinovlar va tahlil sohasidagi xizmatlar (104,9 %) qayd etildi.

2019-yil yanvar-iyul oylarida iqtisodiy faoliyat turlari bo’yicha ko’rsatilgan bozor xizmatlarining o’sish sur’atlari, %

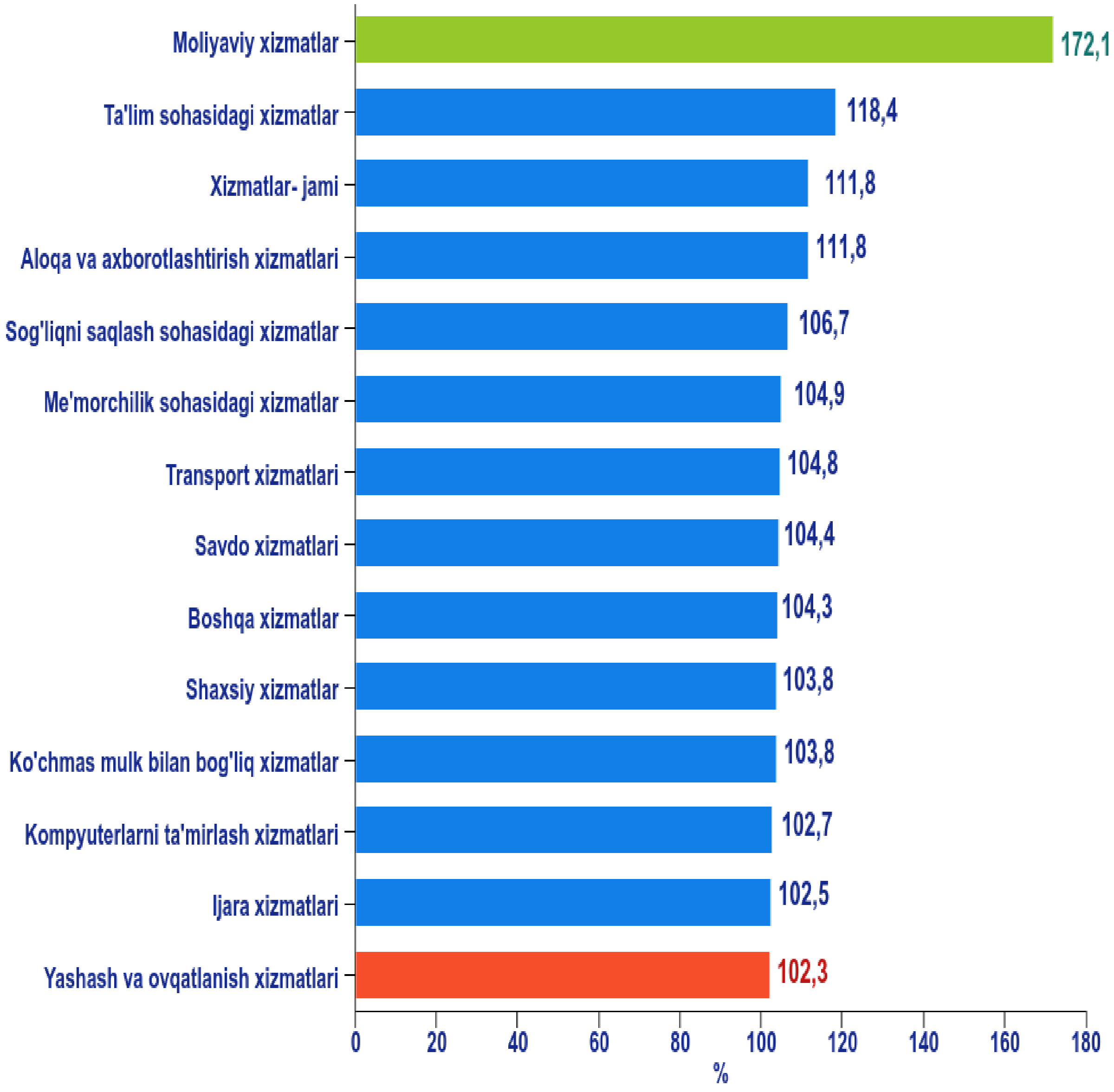

2019-yil yanvar-iyul oylarida iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha ishlab chiqarilgan xizmatlarning asosiy ko'rsatkichlari

	Hajmi, mln. so'm	O'tgan yilga nisbatan o'sish sur'ati, %
Xizmatlar - jami	**4248359,9**	**111,8**
shu jumladan:		
Aloqa va axborotlashtirish xizmatlari	207591,4	111,8
Moliyaviy xizmatlar	585201,0	172,1
Transport xizmatlari	1072533,5	104,8
shu jumladan: avtotransport xizmatlari	981367,9	102,3
Yashash va ovqatlanish xizmatlari	187690,8	102,3
Savdo xizmatlari	1361522,8	104,4
Ko'chmas mulk bilan bog'liq xizmatlar	112653,5	103,8
Ta'lim sohasidagi xizmatlar	181353,8	118,4
Sog'liqni saqlash sohasidagi xizmatlar	77627,0	106,7
Ijara xizmatlari	112843,8	102,5
Kompyuter va maishiy tovarlarni ta'mirlash bo'yicha xizmatlar	93235,9	102,7
Shaxsiy xizmatlar	90217,5	103,8
Me'morchilik, muhandislik izlanishlari, texnik sinovlar va tahlil sohasidagi xizmatlar	55788,0	104,9
Boshqa xizmatlar	110100,9	104,3

Yuqori bo’lmagan o'sish sur'atlari yashash va ovqatlanish xizmatlari (102,3 %), ijara xizmatlari (102,5 %), kompyuter va maishiy tovarlarni ta'mirlash bo'yicha xizmatlar (102,7 %) kuzatildi.

Joriy davrda ko’rsatilgan bozor xizmatlarining umumiy hajmida savdo xizmatlari ulushi eng katta 32,0 % ni tashkil etdi.

Transport xizmatlari hajmining oshishi yuk va yo'lovchi tashish xizmatlariga bo'lgan talabning oshishi bilan bog'liq bo'lib, bu o'z navbatida turizm faoliyatini jadal rivojlantirish, savdo tarmog'ini kengaytirish, binolar va inshootlarni qurish va rekonstruksiya qilish bo'yicha loyihalarni davom etishi bilan bog'liq.

2019-yil yanvar-iyul oylarida iqtisodiy faoliyat turlari bo’yicha ko’rsatilgan bozor xizmatlarining tarkibi, %

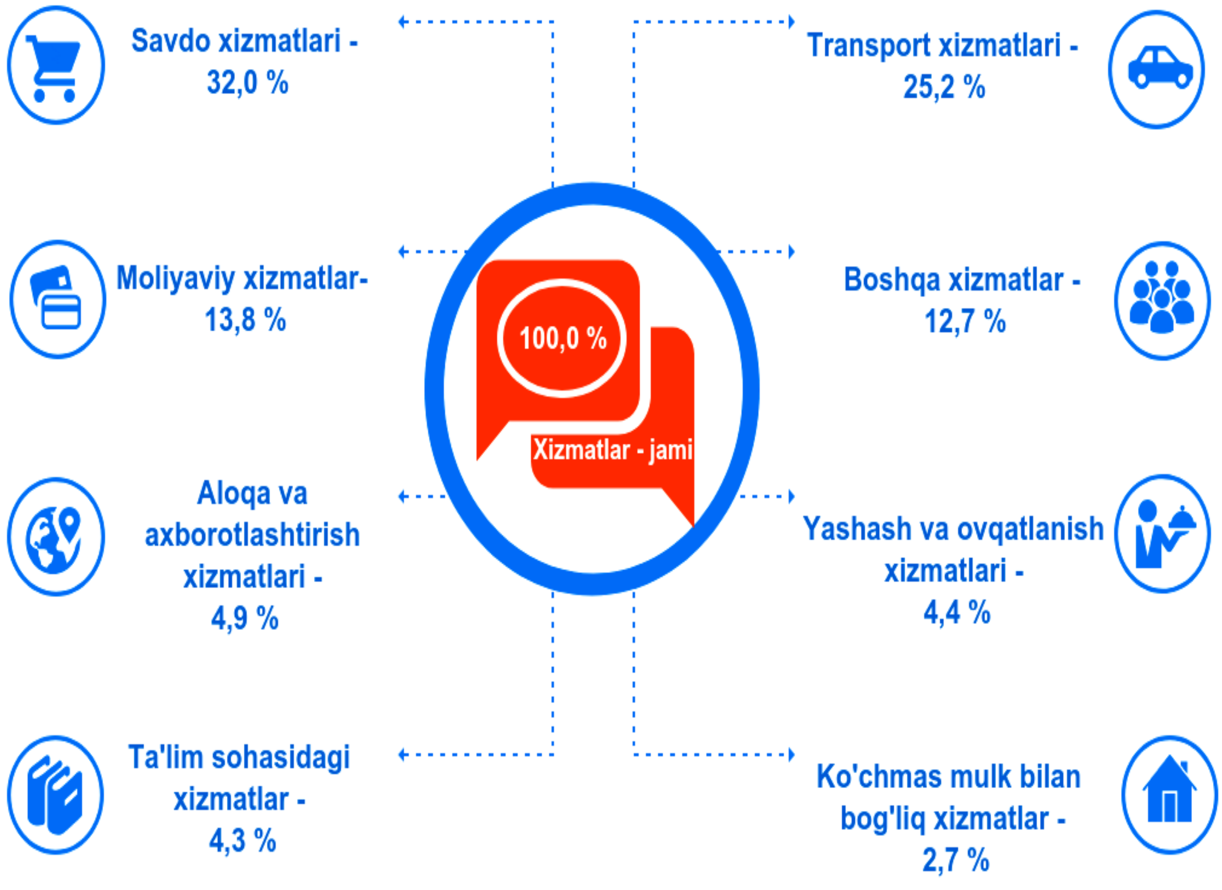

Shu bilan birga, eng yuqori ulush transport xizmatlari (25,2 %), moliyaviy xizmatlar (13,8 %), aloqa va axborotlashtirish xizmatlari (4,9 %), yashash va ovqatlanish xizmatlarida (4,4 %), shuningdek ta'lim sohasidagi xizmatlar (4,3 %) kuzatildi.

Savdo tarixiy jarayonning eng qudratli omillaridan biri hisoblanadi. Tarixda bunday davr yo'qki, jtimoiy hayotga uning ta'siri kamroq yoki ko'proq darajada ko'rsatilmagan payti bo'lmagan, mamlakat ichida oddiy ayirboshlash bilan boshlanib va butun dunyo bo'yicha tarqalgan murakkab tijorat operatsiyalari tarmog'i bilan yakunlanadi.

Har xil turdagi savdo munosabatlari doimo ijtimoiy hayotning turli jihatlariga javob beradi.

Savdo xizmatlari

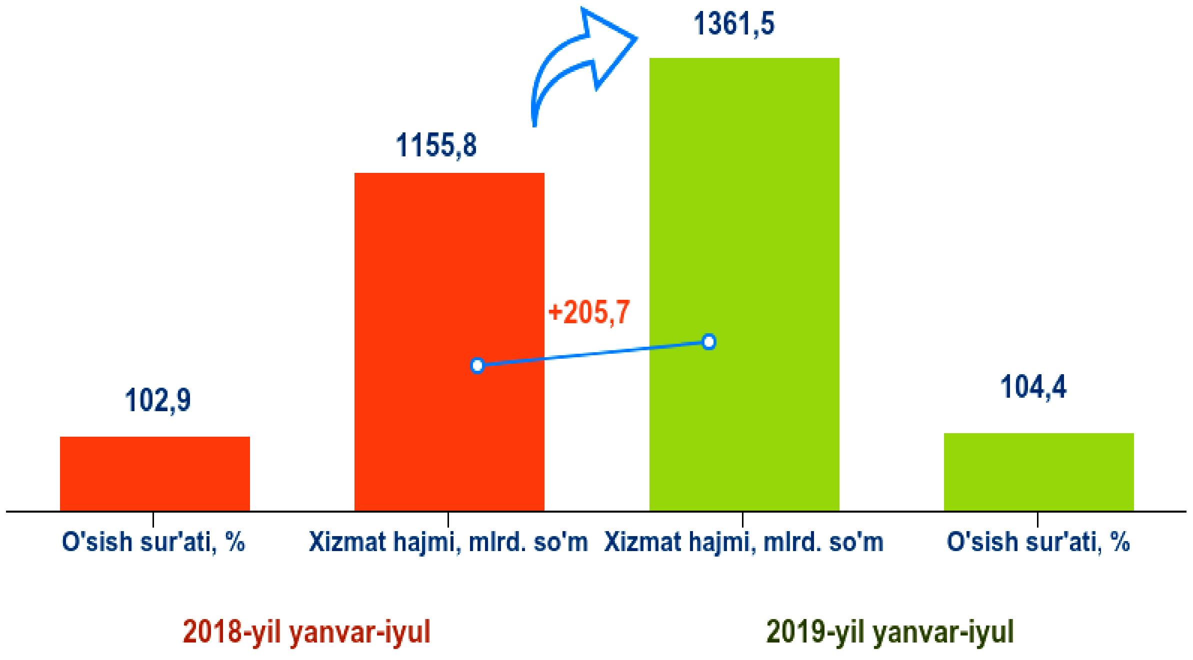

2019-yil yanvar-iyul oylarida ko'rsatilgan bozor xizmatlari umumiy hajmidagi savdo xizmatlarining ulushi 32,0 % ni tashkil etib, bu 1361,5 mlrd. so'mga teng bo'ldi.

Chakana savdo xizmatlari umumiy savdo xizmatlari hajmining qariyb to'rtdan uchi – 80,4 % ga to'g'ri keladi.

2019-yil yanvar-iyul oylarida ulgurji savdo xizmatlarining ulushi (avtomobillar va mototsikllar savdosidan tashqari) 12,9 % ga yetdi.

Avtomobillar va mototsikllarning ulgurji va chakana savdosi bo'yicha xizmatlar, jumladan, avtomobillar va mototsikllarni ta'mirlash bo'yicha xizmatlarni qo'shgan holda savdo xizmatlarining umumiy hajmidagi ulushi 6,7 % ni tashkil etdi.

Transport davlatning hududiy va iqtisodiy birligini ta'minlagan holda yo'lovchilar va yuklarni tashishda zarur bo'lgan ehtiyojlarni qondirib, jamiyat hayotida muhim o'rin tutadi.

Ma'lumot uchun: *O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Soliq boshqaruvini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" 2019 yil 10 avgustdagi PQ-4389-son Farmoniga binoan joriy yilning oxiriga qadar O'ztrans yagona interaktiv axborot tizimi bazasida "Yuk tashishlar monitoringi" axborot platformasi ishlab chiqiladi.*

U yuk tashuvchilar tomonidan tovarning kuzatuv hujjatlarini ro'yxatdan o'tkazish, yuk jo'natuvchilar va uni qabul qilib oluvchilar tomonidan real vaqt rejimida tovarlar harakatini monitoring qilishni ta'minlaydi.

Shuning asosida, 2020-yil 1-yanvardan boshlab yuk tashuvchi tadbirkorlik subyektlari tomonidan tovarning kuzatuv hujjatlarini Axborot platformasida majburiy tartibda ro'yxatdan o'tkazish tartibi joriy etiladi (https://www.spot.uz).

2019-yil yanvar-iyul oylarida ko'rsatilgan bozor xizmatlari umumiy hajmidagi transport xizmatlarining ulushi 25,2 % ni tashkil etib, bu 1072,5 mlrd. so'mga teng bo'ldi.

Transport xizmatlari

Bugungi kunda etakchi o'rinlarni nafaqat savdo va transport kabi doimiy yangilanib borayotgan an'anaviy faoliyat turlari, balki tez o'sib borayotgan bilimga asoslangan biznes va ijtimoiy-madaniy xizmatlar ham egallaydi.

2019-yil yanvar-iyul oylarida moliyaviy xizmatlar hajmi 585,2 mlrd. so'mga teng bo'lib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan 251,2 mlrd. so'mga oshdi.

Moliyaviy xizmatlar umumiy hajmida sug'urta va nafaqa ta'minoti bo'yicha xizmatlardan tashqari moliyaviy xizmatlarning ulushi 89,1 % ni tashkil etadi.

2019-yil yanvar-iyul oylarida shahar va tumanlar kesimida moliyaviy xizmatlarning tarkibi, %

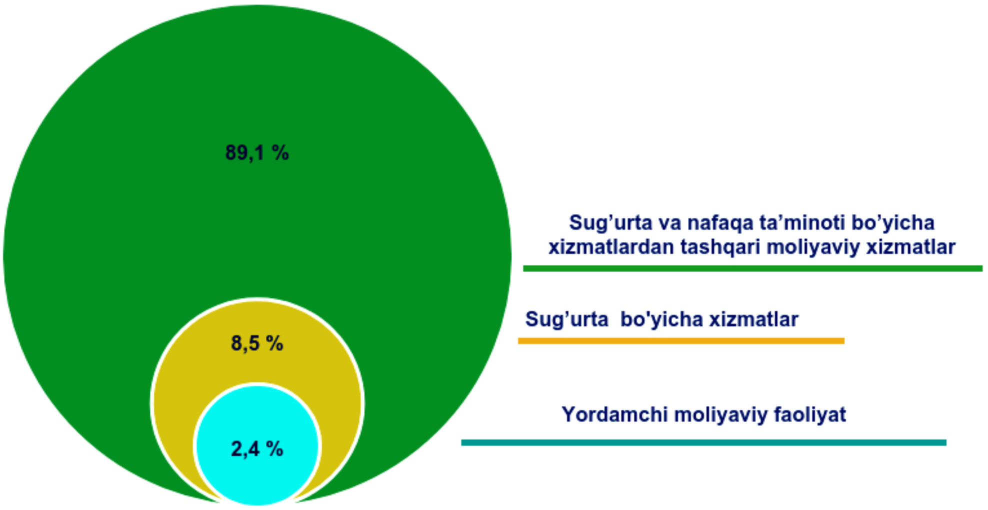

Zamonaviy biznesni amalga oshirish uchun zarur shart-sharoit hozirgi zamon infratuzilmasidan foydalanish hisoblanadi. Yirik bozorlar, Internet-savdo, xom-ashyo, komponentlar va texnologiyalarni izlash, reklama va marketing faoliyati, jarayon va texnologiyalar tizimini boshqarish, shuningdek raqamli tizimlarga xizmat ko'rsatish bo'yicha ixtisoslashtirilgan ma'lumotlar bazalari zamonaviy tashkilotning majburiy xususiyati hisoblanadi.

2019-yil yanvar-iyul oylarida aloqa va axborotlashtirish xizmatlarining hajmi 207,6 mlrd. so'mga teng bo’ldi. O'tgan yilning mos davriga nisbatan ushbu turdagi xizmatlarning o'sishi 11,8 % ga etdi. Ko'rsatilgan bozor xizmatlari umumiy hajmidagi ulushi 4,9 % ni tashkil etdi.

Aloqa va axborotlashtirish xizmatlari hajmida eng katta ulushni telekommunikatsiya xizmatlari (simli va mobil aloqa xizmatlari, Internet tarmog’i, yo'ldoshli aloqa xizmatlari va boshqalar) egallab, 96,0 % ni tashkil etadi.

2019-yil yanvar-iyul oylarida
aloqa va axborotlashtirish xizmatlarining tarkibi, %

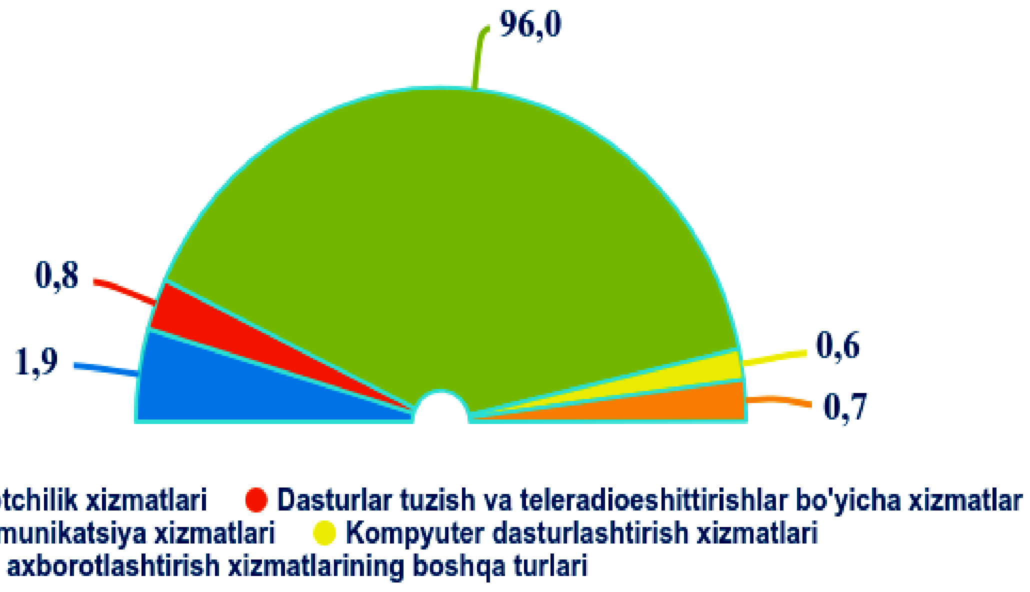

Aloqa va axborotlashtirish xizmatlari umumiy hajmida nashriyot xizmatlari 1,9 %, dasturlar tuzish va teleradioeshittirishlar bo'yicha xizmatlar – 0,8 %, kompyuter dasturlashtirish, maslahat berish xizmatlari va boshqa yordamchi xizmatlar - 0,6 %, boshqa xizmatlar – 0,7 % ni tashkil etadi.

2017-2021 yillarga mo'ljallangan Harakatlar strategiyasining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblangan ta'lim va fan sohasini rivojlantirish quyidagilardan iborat:

uzluksiz ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, sifatli ta'lim xizmatlari imkoniyatlarini oshirish, mehnat bozorining zamonaviy ehtiyojlariga mos yuqori malakali kadrlar tayyorlash siyosatini davom ettirish;

ta'lim va o'qitish sifatini baholashning xalqaro standartlarini joriy etish asosida oliy ta'lim muassasalari faoliyatining sifati hamda samaradorligini oshirish, oliy ta'lim muassasalariga qabul kvotalarini bosqichma-bosqich ko'paytirish;

ilmiy-tadqiqot va innovatsiya faoliyatini rag'batlantirish, ilmiy va innovatsiya yutuqlarini amaliyotga joriy etishning samarali mexanizmlarini yaratish, oliy o'quv yurtlari va ilmiy-tadqiqot institutlari huzurida ixtisoslashtirilgan ilmiy-eksperimental laboratoriyalar, yuqori texnologiya markazlari va texnoparklarni tashkil etish.

Ta'lim sohasidagi xizmatlar

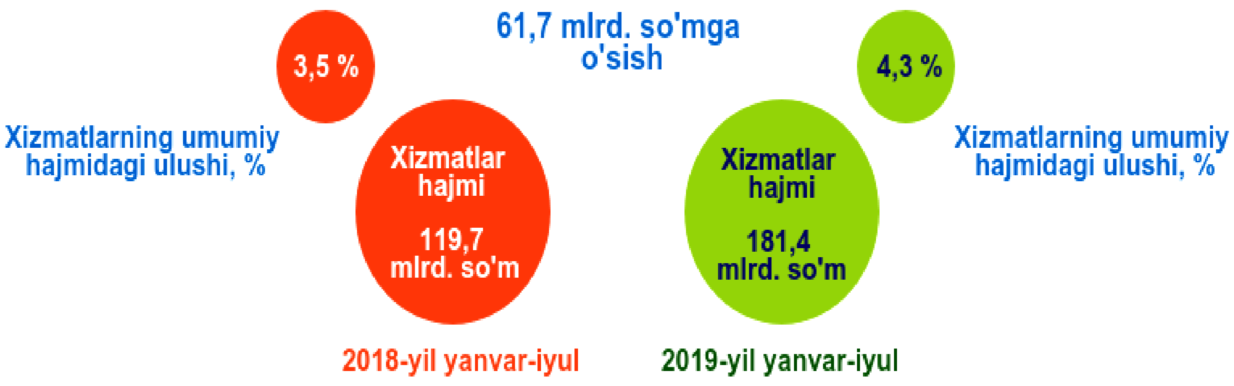

2019-yil yanvar-iyul oylarida ta'lim sohasidagi xizmatlar hajmi 181,4 mlrd. so'mga yetib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan o'sish 18,4 % ni tashkil etdi.

Ko'rsatilgan ta'lim sohasidagi xizmatlarning eng katta hajmi Buxoro shahrida qayd etildi. 2019 yil yanvar-iyul oylarida 125,0 mlrd. so'mga yetdi. Buning sababi, oliy o'quv yurtlari hamda to'lov-kontrakt asosida xizmat ko'rsatadigan xorijiy oliy o'quv yurtlari filiallarining katta qismi bu erda joylashganligidadir.

2019-yil yanvar-iyul oylarida shahar va tumanlar kesimida ta'lim sohasidagi xizmatlarning hajmi va o'sish sur'atlari

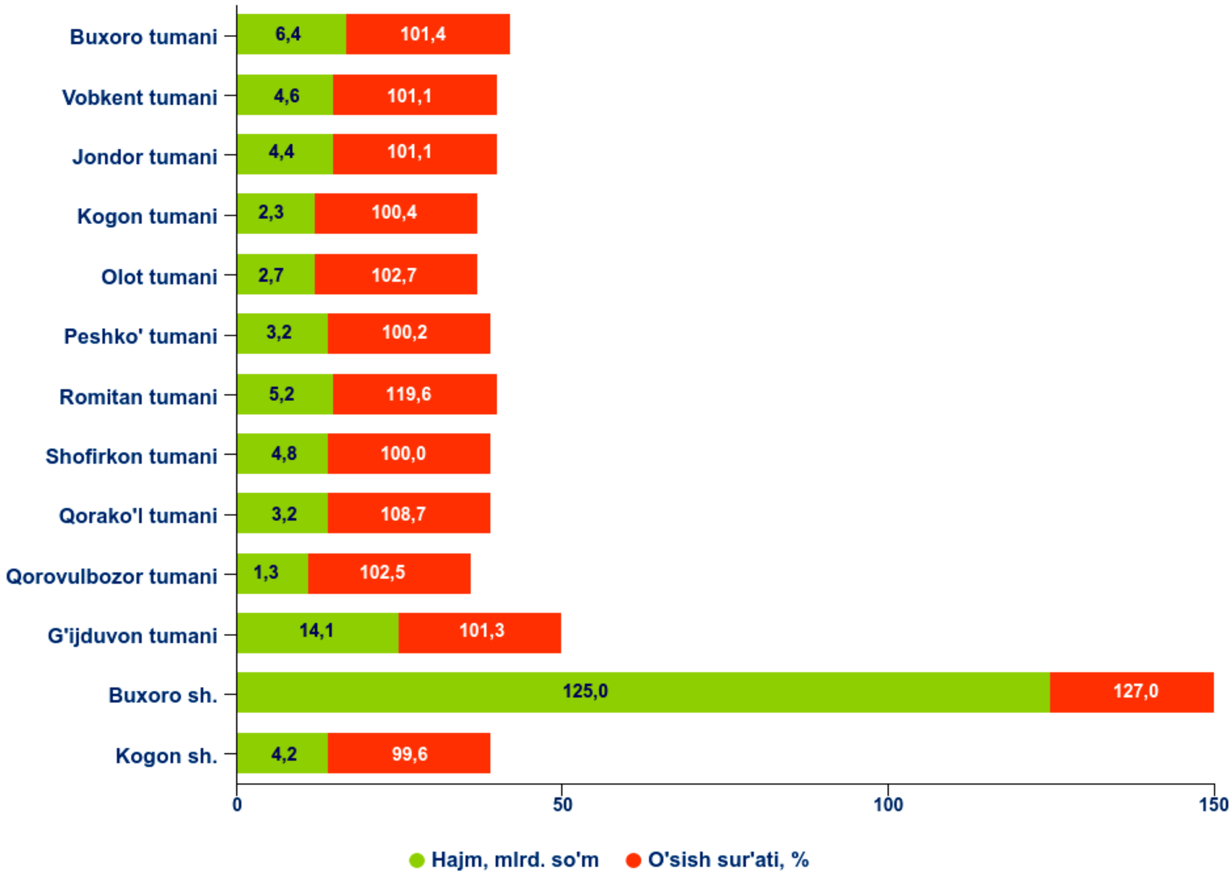

Ta'lim sohasidagi xizmatlarning yuqori o'sish sur'ati Buxoro shahrida – 127,0 % ni tashkil etdi.

Bundan tashqari, ta'lim sohasidagi xizmatlarning eng yuqori o'sish sur'atlari Romitan (119,6 %), Qorako’l (108,7 %), Olot (102,7 %) va Qorovulbozor (102,5 %) tumanlarida qayd etildi.

2019-yil yanvar-iyul oylarida eng past o'sish sur'ati Kogon shahrida - 99,6 % qayd etildi.

2018-yil yanvar-iyul oylariga nisbatan yashash va ovqatlanish bo’yicha xizmatlarning o'sish sur'ati 102,3 % ni tashkil etdi, hajmi esa 29,0 mlrd. so'mga oshdi va 187,7 mlrd. so'mga etdi.

Yashash va ovqatlanish bo’yicha xizmatlar hajmida oziq-ovqat va ichimliklar bilan ta’minlash bo’yicha xizmatlarning ulushi 85,9 % bilan ustunlik qiladi.

2019-yil yanvar-iyul oylarida yashash va ovqatlanish bo’yicha xizmatlarning tarkibi, %

Joriy yilning oldingi davriga nisbatan yashash bo'yicha xizmatlar hajmi 3,0 mlrd. so'mga oshdi, ulushi 14,1 % ni tashkil etdi. Ushbu turdagi xizmatlarning o'sishiga dam olish uylari, bolalar lagerlari, kottedjlar va boshqa dam olish maskanlari xizmatlariga bo'lgan aholining talabi o'z hissasini qo'shdi.

Yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlarning eng yuqori hajmi Buxoro shahrida 101,1 mlrd. so'mni tashkil etdi, 2018-yil yanvar-iyul oylariga nisbatan 14,9 mlrd. so'mga oshishi qayd etildi.

Yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlarning eng kichik hajmi Peshko' tumanida – 1,9 mlrd. so'm qayd etilib, 0,3 mlrd. so'mga ko'paydi.

2019-yil yanvar-iyul oylarida shahar va tumanlar kesimida yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar hajmining taqqoslanishi, mlrd. so'm

Peshko' tumani - 1,9 mlrd. so'm

Kogon tumani - 2,1 mlrd. so'm

Jondor tumani - 2,8 mlrd. so'm

Shofirkon tumani - 3,7 mlrd. so'm

Olot tumani - 4,5 mlrd. so'm

Qorovulbozor tumani - 5,6 mlrd. so'm

Buxoro shahri - 101,1 mlrd. so'm

Vobkent tumani - 20,8 mlrd. so'm

G'ijduvon tumani - 17,4 mlrd. so'm

Buxoro tumani - 10,6 mlrd. so'm

Kogon shahri - 5,8 mlrd. so'm

Qorako'l tumani - 5,7 mlrd. so'm

Romitan tumani - 5,7 mlrd. so'm

Respublikada sog'liqni saqlash tizimini isloh qilish chora-tadbirlarini amalga oshirish doirasida aholiga tibbiy va ijtimoiy-tibbiy xizmat ko'rsatish qulayligi hamda sifatini oshirish, aholining yuqori sifatli tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish, ularga maxsus va yuqori texnologik tibbiy yordam ko’rsatishga yo'naltirilgan, eng avvalo, uning dastlabki bo'ginini, tez va shoshilinch tibbiy yordam ko’rsatish tizimini yanada isloh qilish aholiga tibbiy yordam ko'rsatishning zamonaviy tizimini shakllantirishda ijobiy natijalarga erishishga muvaffaq bo'lindi.

2019-yil yanvar-iyul oylarida sog'liqni saqlash sohasidagi xizmatlar hajmi 77,6 mlrd. so'mga teng bo’ldi. O'tgan yilning mos davriga nisbatan o'sish sur'ati 106,7 % ni tashkil etdi.

2019-yil yanvar-iyul oylarida shahar va tumanlarning sog'liqni saqlash sohasidagi xizmatlar umumiy hajmida ulushi va hajmi

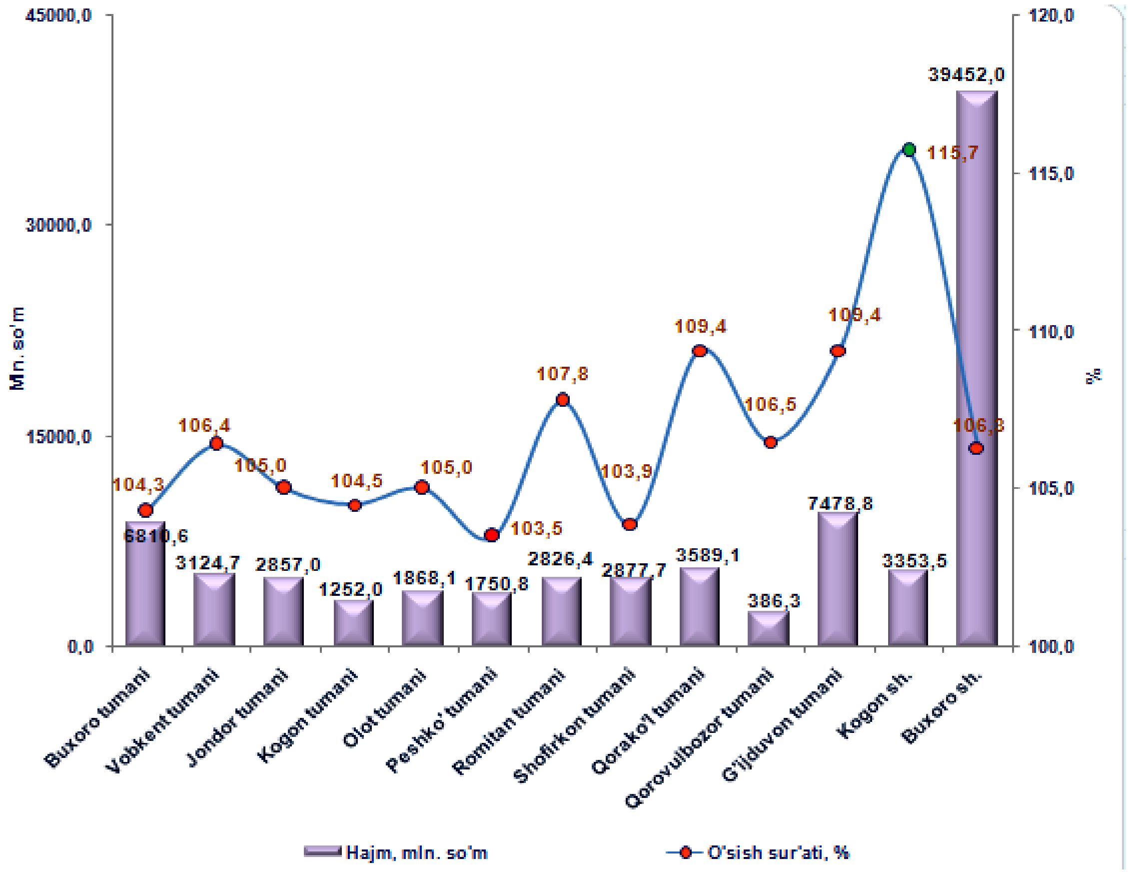

Shahar va tumanlar orasida sog'liqni saqlash sohasidagi xizmatlar bo'yicha etakchi o'rinni Buxoro shahri egallaydi, joriy yilda o'tgan yilning mos davriga nisbatan hajmi 5,7 mlrd. so'mga ko'paydi. Shu bilan birga, nisbatan yuqori hajm G'ijduvon (7,5 mlrd.so'm) va Buxoro (6,8 mlrd. so'm) tumanlarida qayd etildi.

Sog'liqni saqlash sohasida ko'rsatilgan bozor xizmatlarining eng kichik hajmi Qorovulbozor (0,4 mlrd. so'm) va Kogon (1,3 mlrd. so'm), tumanlarida qayd etildi.

2019-yil 1-avgust holatiga viloyatda jami faoliyat ko'rsatayotgan tashkilot va korxonalar soni 21884 birlikni tashkil etdi, ulardan 14087 birligi xizmatlar sohasiga jalb qilingan, bu 64,4 % ga yetdi. Ularning o'sishi o'tgan yilning shu davriga nisbatan 25,3 % ga ko'paydi.

2019-yil 1-avgust holatiga faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlarning tarkibi, %

(fermer va dehqon xo'jaliklaridan tashqari)

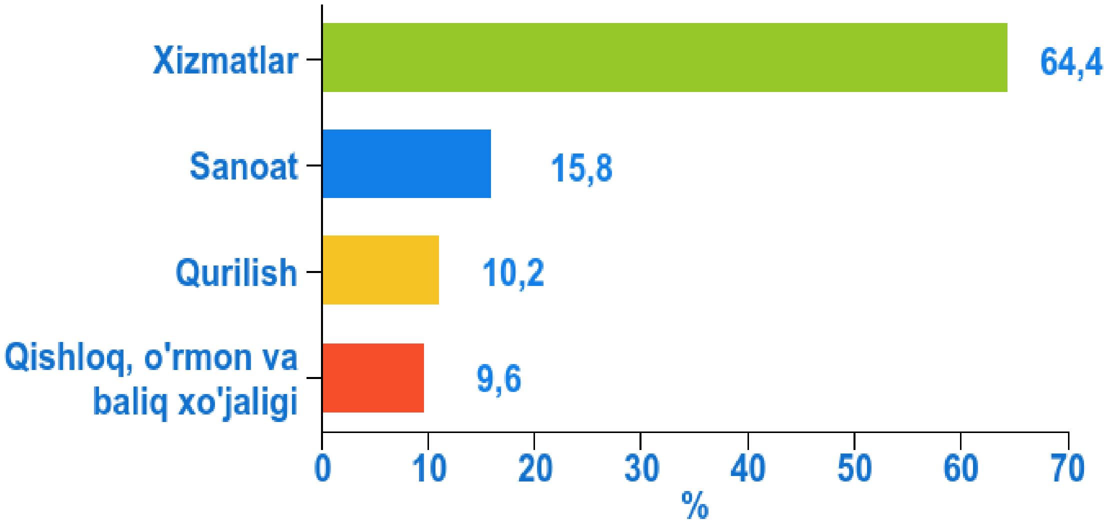

Xizmatlar ko’rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar umumiy sonining 12193 birligi kichik biznes sub’ektlari hisoblanadi. 2019-yil 1-avgust holatiga faoliyat ko’rsatayotgan kichik biznes korxonalari umumiy sonidagi ularning ulushi 61,2 % ni tashkil etdi. Ularning soni 2549 birlikga ko’payib, 26,4 % ni tashkil etdi.

2019-yil 1-avgust holatiga faoliyat ko’rsatayotgan kichik biznes korxonalarining tarkibi, %

(fermer va dehqon xo’jaliklaridan tashqari)

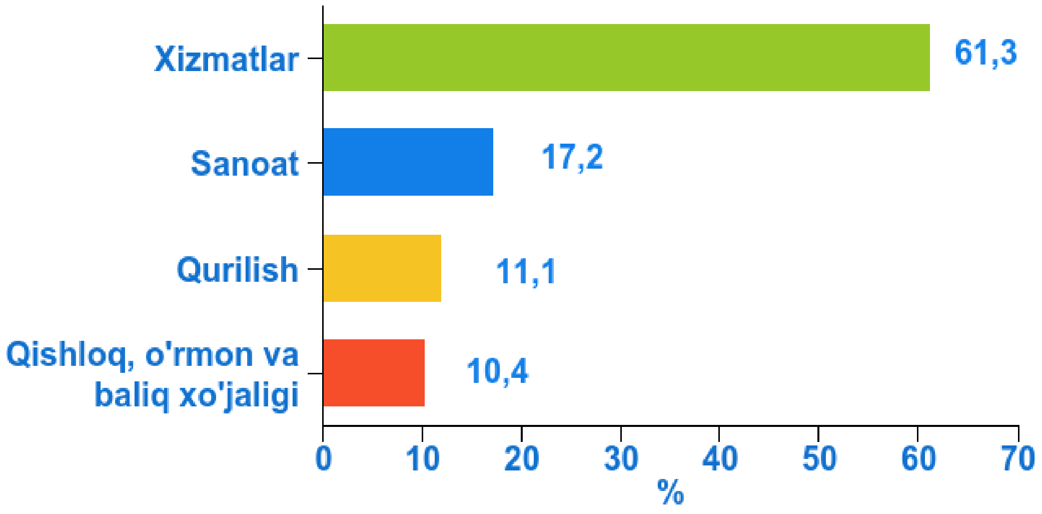

2019-yil 1-avgust holatiga, xizmatlar sohasida faoliyat ko’rsatayotgan korxona va tashkilotlar tarkibida savdo faoliyati bilan shug’ullanuvchi korxona va tashkilotlar (36,6 %) yuqori ulushni egallaydi.

Yashash va ovqatlanish xizmatlarini ko'rsatuvchi korxona va tashkilotlarning ulushi 11,3 % ni tashkil etdi.

Tashish va saqlash faoliyati bilan shug'ullanuvchi faoliyat ko'rsatayotgan korxona va tashkilotlarning xizmat ko'rsatish sohasidagi korxona va tashkilotlar umumiy sonidagi ulushi 9,3 % ni tashkil etdi.

2019-yil 1-avgust holatiga xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxona va tashkilotlarning iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha tarkibi, %

(fermer va dehqon xo'jaliklaridan tashqari)

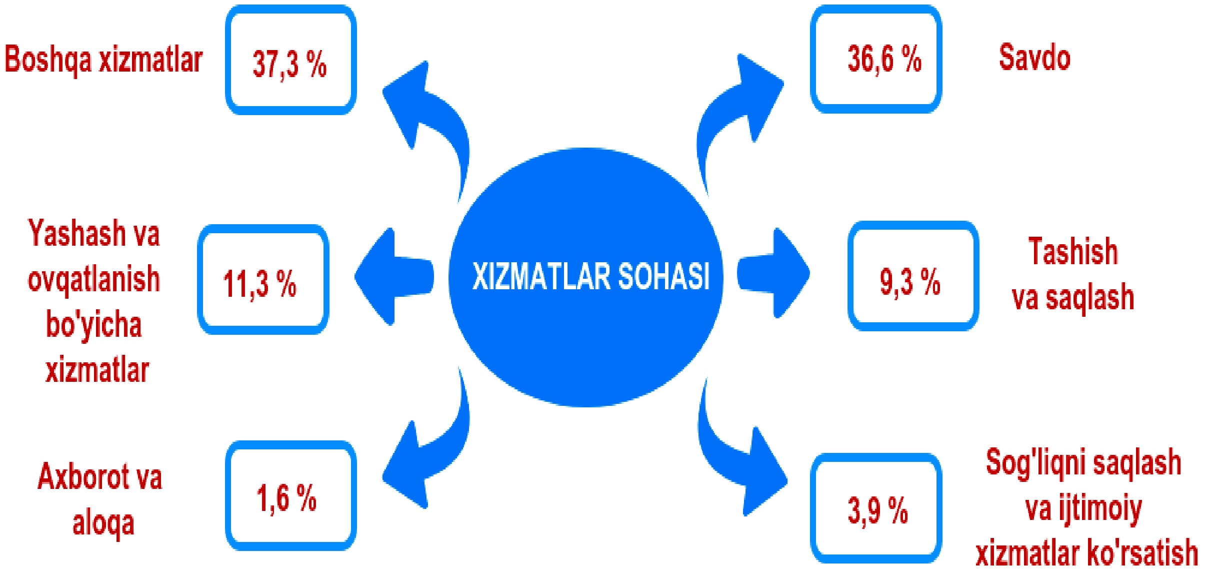

Sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxona va tashkilotlarning ulushi 3,9 % ni tashkil etdi.

Axborot faoliyati bilan shug'ullanuvchi va aloqa xizmatlarini ko'rsatuvchi korxona va tashkilotlarning ulushi 1,6 % ga teng bo'ldi.

Ma'lumot uchun: *2018-yil 1-avgust holatiga, xizmatlar sohasida 11247 mingta korxona va tashkilotlar faoliyat ko'rsatgan. Ularning umumiy tarkibida eng katta qismini savdo xizmatlari -32,5 %, tashish va saqlash – 9,8 %, yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar – 9,5 %, sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish - 4,2 % ,axborot va aloqa - 1,9 %, boshqa turlar - 42,1 % ni tashkil etgan.*

Xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxona va tashkilotlarning sonini o'tgan yilning shu davriga nisbatan taqqoslasak, 2019-yil 1-avgust holatiga kelib u, 2840 birlikga oshdi.

Xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxona va tashkilotlar sonining 2018-yil yanvar-iyul oylariga nisbatan ko'payishi
(*2019-yil 1-avgust holatiga, birlikda*)

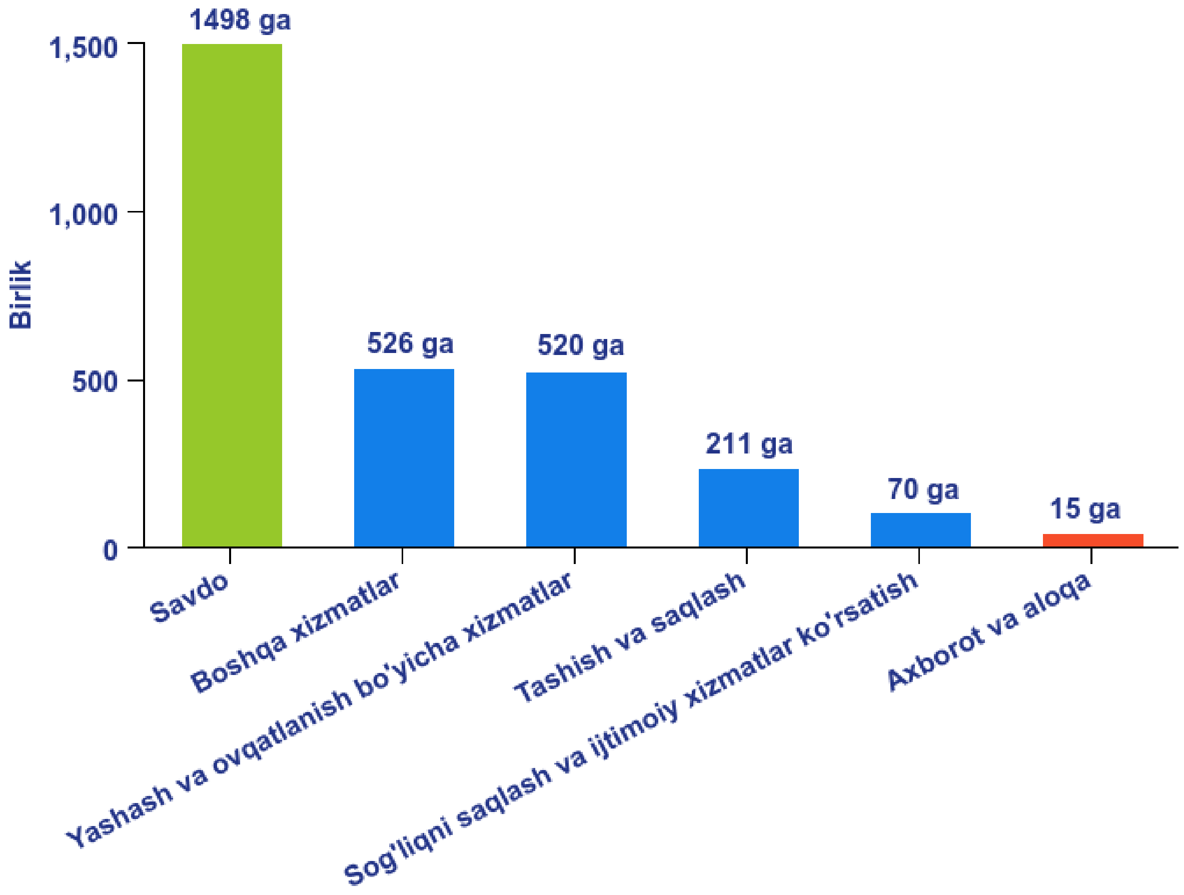

Kichik biznes sub'ektlariga tegishli faoliyat ko'rsatayotgan korxonalarning o'sishi xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar umumiy sonining o'sishiga ta'sir ko'rsatdi. Ularning soni 2549 birlikga ko'paydi.

Xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan kichik biznes sub'ektlariga tegishli korxonalar sonining 2018-yil yanvar-iyul oylariga nisbatan ko'payishi
(2019-yil 1-avgust holatiga, birlikda)

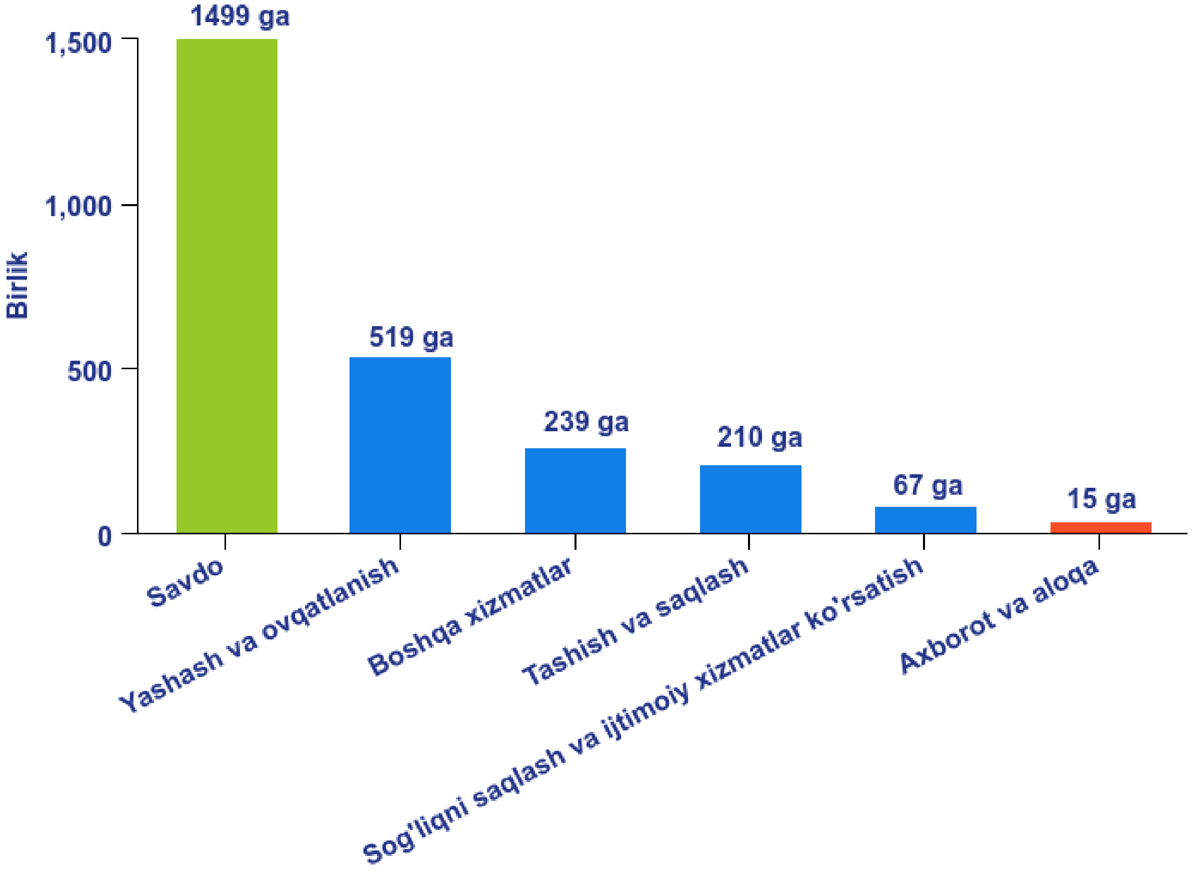

Xizmatlar sohasini rivojlantirish ijtimoiy yo'naltirilgan bozor iqtisodiyotini shakllantirish uchun eng muhim shartlardan biri hisoblanadi. Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan bozor islohotlarining ijobiy natijalari xizmatlar sohasini yanada rivojlantirish, jamiyatni rivojlantirishning eng muhim ijtimoiy-iqtisodiy vazifalarini hal etishda uning rolini oshirish bilan uzviy bog'liqdir.

Xizmatlar sohasi statistikasi bo'limi

65-223-79-41